

8. Про арбітражний суд: Закон України від 04.06.1991 р. № 1143-XII // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1991. – № 36. – Ст. 469.
9. Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України: Закон України від 21.06.2001 р. № 2413-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 36. – Ст. 188.
10. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України»: Закон України від 21 червня 2001 року № 2531-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 40. – Ст. 191.
11. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 р. № 1543-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 46. – Ст. 617.
12. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24.08.1991 р. № 1427-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 38. – Ст. 502.
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 41-42. – Ст. 529.
14. Про судоустрій України: Закон України від 07 лютого 2002 року № 3018-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 27-28. – Ст. 180.

УДК 343.13

В.О. Кучер
здобувач,
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПЕРШОЧЕРГОВИХ СЛІДЧИЙ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

У статті розглянуто особливості прокурорського нагляду на початковому етапі розслідування економічних злочинів. Визначено повноваження прокурора по здійсненні нагляду при проведенні слідчого огляду, обшуку та допиту.

Ключові слова: прокурорський нагляд, досудове розслідування, економічні злочини, першочергові слідчі (розшукові) дії.

В статье рассмотрены особенности прокурорского надзора на первоначальном этапе расследования экономических преступлений. Определены полномочия прокурора по осуществлению надзора при проведении следственного осмотра, обыска и допроса.

Ключевые слова: прокурорский надзор, досудебное расследование, экономическое преступление, первоочередные следственные (розыскные) действия.

The article discusses the features of Public Prosecutions at the initial stage of investigation of economic crimes. Terms of reference for the prosecutor supervising investigator during the investigation, search and interrogation.

Keywords: prosecutor, pre-trial investigation, economic crime, primary investigators action.

Постановка проблеми. Економічна злочинність в Україні і окремі її види характеризуються постійним зростанням рівня латентності, поширенням і вдосконаленням тіньових схем зловживань бюджетними коштами, проявів кримінальної корупції з боку службових осіб органів державної влади та управління під час здійснення ними своїх повноважень тощо. У 2012 році, порівняно з 1992 роком, кількість викритих тяжких злочинів економічної спрямованості, а також злочинів, пов'язаних з хабарництвом, збільшилась удвічі. Установлена сума матеріальних збитків, завданих злочинами, провадження щодо яких є закінченим, збільшилась у 26 разів, сума забезпеченого відшкодування збільшилась у 25 разів (1 млрд. 534,4 млн. грн. проти 59,9 млн. грн.) [1, с. 118].

Початковий етап розслідування має визначальне значення для подальшого розслідування, своєчасна та правильна організація розслідування, оперативне планування та невідкладне проведення необхідних слідчих (розшукових) дій вкрай важливе для успішного процесу розслідування економічних злочинів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Враховуючи різноманітність економічних злочинів, багатоплановість способів їх вчинення та суспільну небезпеку як для приватних економічних інтересів, так і

для економіки держави в цілому, проблемам розслідування економічних злочинів чи окремих їх видів в криміналістиці та кримінальному процесі присвячено багато уваги. Дослідженню зазначених питань присвячені роботи таких вчених у галузі кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та кримінології, як В. В. Білоуса, А. Ф. Волобуєва, О. О. Дудорова, В. А. Журавля, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, В. П. Коржа, Н. Ф. Кузнецової, В. В. Лисенка, Г. А. Матусовського, В. М. Поповича, Є. Л. Стрельцова, В. Ю. Шепітька, М. І. Хавронюка, О.М. Яковлева та інших. Водночас питанню ролі прокурора як процесуального керівника на початковому етапі розслідування економічних злочинів та під час проведення першочергових слідчих (розшукових) дій, особливо в світлі набуття чинності КПК України 2012 р., присвячено недостатньо уваги.

Метою статті є з'ясування особливостей прокурорського нагляду на початковому етапі розслідування економічних злочинів та визначення повноважень прокурора при здійсненні нагляду в ході проведення слідчого огляду, обшуку та допиту.

Виклад основного матеріалу. Вивчивши матеріали слідчої практики, наявну наукову літературу з проблем розслідування економічних злочинів, можемо виділити такі невідкладні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, які зазвичай проводяться на початковому етапі розслідування економічних злочинів:

- тимчасовий доступ та слідчий огляд документів, що розкривають зміст фінансово-господарської діяльності підприємства, підтверджують проведення банківських операцій з переміщення коштів, бухгалтерської звітності (документи первинного та зведеного обліку) щодо зберігання та руху товарно-матеріальних цінностей, встановлення дієздатності нерезидентів тощо;
- тимчасове вилучення та арешт документів в учасників господарських операцій;
- проведення обшуків у місцях проживання та роботи осіб, які здійснювали реєстрацію (придбання) фіктивного підприємства, зберігання грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей та предметів, на які може бути накладений арешт;
- допити свідків – осіб, які проводили документальну перевірку, керівників підприємств, осіб, які відповідали за бухгалтерський облік, брали участь у проведенні окремих фінансово-господарських операцій, перевезенні, охороні товарно-матеріальних цінностей;
- проведення комплексу гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на встановлення місць зберігання коштів і товарно-матеріальних цінностей, у тому числі здобутих злочинним шляхом, фіктивних суб'єктів господарювання, задіяних у ланцюгу формування податкового кредиту, встановлення та розшук свідків і можливих співучасників злочину;
- накладення арештів на майно, цінності, вклади осіб, які вчинили злочин, визнання в суді недійсними установчих документів та угод, укладених фіктивними підприємствами, блокування коштів на рахунках з метою відшкодування завданих державі збитків;
- призначення додаткових документальних перевірок щодо правильності відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, правильності відшкодування ПДВ, діяльності підприємства тощо;
- призначення судових експертиз – судово-бухгалтерської, судово-економічної експертизи та судової фінансово-кредитної експертизи.

Фактично на цьому етапі розслідування економічних злочинів, коли проводяться невідкладні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, головна роль прокурорського нагляду полягає насамперед в процесуальному керівництві процесом розслідування, а не в безпосередньому прокурорському нагляді за дотриманням слідчим законів під час досудового розслідування.

Відповідно до ст. 36 КПК України прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням уповноважений доручати слідчому, органу досудового розслідування, відповідним оперативним підрозділам проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) дії в порядку, визначеному зазначеним Кодексом (п. 4 ч. 1 ст. 36 КПК України) [2].

Визначаючись з необхідністю проведення певних слідчих (розшукових) дій прокурор перш за все встановлює, чи є підстави для їх проведення. Відповідно до ч. 2 ст. 223 КПК України такими підставами є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети. Оцінка наявності таких «достатніх відомостей» проводиться у кожному конкретному кримінальному провадженні з урахуванням встановлених у ньому обставин, особливостей виконання окремих процесуальних, слідчих (розшукових) дій, їх обсягу та складності, поведінки учасників кримінального провадження, дотримання процесуальних строків тощо. За результатами такого оцінювання прокурор приймає одне з таких рішень: доручає слідчому чи оперативному підрозділу проведення певної слідчої (розшукової) дії; проводить її самостійно; дає письмові вказівки слідчому щодо організації процесу розслідування чи необхідності проведення певних слідчих (розшукових) дій.

Як показує практика, прокурори активно використовують своє право щодо надання вказівок слідчим у процесі розслідування. Наприклад, згідно Звіту про роботу прокурора за 12 місяців 2013 року прокурорами

було всього дано 234 420 письмових вказівок, з яких 10 150 слідчим прокуратури, 217 756 слідчим МВС, 4 745 податкової служби, 1 769 служби безпеки [3].

На прокурора також покладено обов'язок контролю за дотриманням передбаченого законодавством порядку проведення слідчих (розшукових) дій, дотримання прав учасників кримінального провадження [4, с. 93]. Зокрема, відповідно до ст. 223 КПК України прокурор повинен вжити належних заходів для забезпечення присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, а також відповідальність, встановлена законом. Проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22-ї до 6-ї години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного. Слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній. Під час проведення такої слідчої (розшукової) дії присутні особи, що її ініціювали, мають право ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, які заносяться до протоколу та інші [2]. Прокурор повинен перевіряти дотримання слідчим вказаних законодавчих вимог.

Роль прокурора під час проведення *слідчого огляду* документів полягає у реалізації прокурором своїх широких повноважень по керівництву за його проведенням.

Слідчий огляд – це слідча (розшукова) дія, яка полягає в безпосередньому спостереженні, виявленні, сприйнятті, закріпленні та аналізі слідчим ознак, властивостей, стану та взаємного розташування об'єктів, що мають значення для кримінального провадження. Згідно ч. 1 ст. 237 КПК України огляд проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. У цій же статті виділені види огляду, одним з яких є слідчий огляд документів.

Огляд документів має вкрай важливе значення, оскільки про вчиненні економічних злочинів всі господарські операції фіксуються у відповідних бухгалтерських документах. Саме на їх підставі і можна встановити факт вчинення економічного злочину, винуватість чи причетність певних осіб до його вчинення, розмір завданої злочином шкоди тощо [5, с. 205].

Слідчий огляд належить до початкових, неповторних і незамінних слідчих дій. Правоохоронна практика свідчить, що цю дію не можна замінити іншими слідчими діями, зокрема допитами осіб, які є очевидцями злочинної події, оскільки жоден свідок не в змозі надати у своїх свідченнях потрібного обсягу інформації, яку може виявити слідчий безпосередньо під час проведення огляду, застосовуючи засоби криміналістичної техніки та допомогу спеціалістів. Під час огляду оглядаються усі об'єкти, які можуть стосуватися злочину, залежно від конкретної слідчої ситуації та переконань слідчого. Тому інформативність слідчого огляду є набагато вищою, ніж, наприклад, обшуку, слідчого експерименту тощо.

Вивчення документів при розслідуванні економічних злочинів відрізняється від їхнього огляду тим, що: а) весь масив документів аналізується у взаємозв'язку, а не кожний окремо, як при огляді; б) аналізу піддається значно більш широке коло документів ніж при огляді; в) ця діяльність не регулюється нормами КПК України, її результати не фіксуються в окремих процесуальних документах; г) вивчення документів проводиться впродовж всього досудового розслідування; г) якщо при огляді дослідженню підлягає в основному форма документів, то вивчення спрямоване, перш за все, на встановлення і оцінку певних даних, які містяться в їхньому змісті. Якщо у слідчого недостатньо економічних знань для вивчення документів, доцільним є призначення певних економічних експертів. Об'єктами вивчення також можуть бути і документи, що складаються у зв'язку з розслідуванням і відбивають результати відповідних слідчих (розшукових) та інших дій, а саме: акти ревізій, висновки судових експертів, протоколи допитів тощо.

Роль прокурора при слідчому огляді документів полягає у тому, щоб забезпечити законність його проведення, дотримання прав учасників такого огляду, виконання інших процесуальних вимог тощо. Слід зазначити, що, зокрема порушення порядку проведення слідчих (розшукових) дій призводить до визнання отриманих в результаті їх проведення доказів недопустимими (ст. 87 КПК України). При цьому, як нами вже зазначалося інформація, яка міститься в документах, фактично є незамінною, а тому порушення порядку слідчого огляду документів може призвести до втрати цінних доказів і неможливості їх заміни іншими доказами, що як наслідок призведе до неможливості розкриття злочину.

Фактичною підставою для проведення огляду є наявність достатніх відомостей (фактичних даних), які вказують на можливість виявлення та фіксації відомостей про обставини кримінального правопорушення. Вони зазначаються в протоколі проведення цієї слідчої (розшукової) дії, якщо КПК не вимагає наявності юридичної підстави для проведення огляду.

Юридична підстава для проведення огляду – процесуальне рішення. Наявність процесуального рішення як підстава для проведення огляду вимагається для проведення огляду в житлі.

Огляд в житлі чи іншому володінні особи може бути проведено лише на підставі ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК), крім двох невідкладних випадків: врятування життя людей та майна чи безпосереднє переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Без ухвали слідчого судді також може бути проведено огляд за добровільною згодою особи, яка ними володіє. Для отримання ухвали слідчого судді слідчий зобов'язаний звернутися до нього з клопотанням про дозвіл на проведення такого огляду, попередньо погодженим з прокурором. Тому якщо огляд документів проводиться у певному володінні особи прокурор перевіряє достатність підстав для проведення такого огляду. Погоджує відповідне клопотання слідчого та звертається з ним до слідчого судді про дозвіл на проведення такого слідчого огляду [6, с. 5].

Якщо ж огляд проводиться вже вилучених документів, завданням прокурора є також перевірка законності та наявності підстав для тимчасового доступу, тимчасового вилучення цього документа.

Враховуючи, що під час проведення огляду допускається чимало порушень та помилок як тактичного так і процесуального характеру, прокурору необхідно брати участь у проведенні цієї слідчої (розшукової) дії насамперед у тяжких та особливо тяжких злочинах і контролювати хід її проведення.

Прокурор також контролює дотримання прав учасників кримінального провадження при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії, оскільки це впливає на допустимість доказів [7, с. 461]. Зокрема, при вирішенні питання про запрошення потерпілого враховується, що відповідно до ч. 2 ст. 56 КПК потерпілий має право брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі. Щодо участі підозрюваного, відповідно до ч. 3 ст. 42 КПК він має право брати участь у проведенні процесуальних дій та під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу. Загального обов'язку запрошення понятих при проведенні огляду документів не передбачено, але відповідно до ч. 7 ст. 223 поняті можуть бути запрошені для участі в ній, якщо слідчих чи прокурор вважають це за доцільне. Проте якщо такий огляд проводиться в житлі чи іншому володінні особи, поняті обов'язково повинні бути запрошені. Спеціаліст запрошується слідчим, прокурором також за їх розсудом, якщо вони вважають, що їм необхідна допомога особа яка має спеціальні знання. Спеціаліст запрошується для надання консультації особі, яка проводить огляд, або технічної допомоги у виявленні, фіксації та вилученні слідів чи об'єктів, що мають значення для кримінального провадження чи для визначенні механізму слідоутворення. Спеціаліст згідно ч. 2 ст. 71 КПК також може залучатися для безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання планів, креслень тощо).

Обшук – слідча (розшукова) дія, що проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб [2].

При розслідуванні економічних злочинів обшук у приміщеннях офісів підприємств, у житлі та кабінетах службових і посадових осіб; «групові» обшуки відносяться до першочергових слідчих (розшукових) дій, які проводяться при розслідуванні економічних злочинів. Їх проведення дозволяє отримати насамперед документи, які свідчать про вчинення економічного злочину, грошові кошти чи інше майно, здобуте злочинним шляхом, печатки, штампи, факсиміле, підроблені документи, речовини для підроблення документів, програми для підроблення печаток, штампів тощо [8, с. 41].

При розслідуванні цієї категорії злочинів практикується одночасне проведення «групових» обшуків в різних місцях, щоб уникнути знищення доказів іншими учасниками організованої злочинної групи. Вони проводяться, коли є необхідність у вилученні документів і в інших установах та в окремих осіб, якщо є точні відомості про те, що в їхньому розпорядженні є документи, які мають значення для провадження. Такі обшуки можуть проводитися: в приміщеннях офісів господарюючих суб'єктів, які приймали участь у оформленні господарських операцій; у житлі та кабінеті посадових і службових осіб, які підписували господарські документи; на підприємствах, з якими учасники злочину мали господарські зв'язки; в аудиторських підприємствах; у органах, які проводили реєстрацію суб'єктів господарювання чи видавали дозволи на зайняття певними видами господарської діяльності тощо.

Основним завданням прокурора при плануванні та проведенні обшуку є перевірка дотримання законності його проведення. Так, відповідно до ст. ст. 234 КПК України обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді. При цьому, така ухвала виноситься лише на підставі погодженого прокурором клопотання слідчого про дозвіл на проведення обшуку. Таке клопотання повинно містити відомості, зокрема, про: найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; підстави для обшуку; житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку; особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у

фактичному володінні якої воно знаходиться; речі, документи або осіб, яких планується відшукати. До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання.

При погодженні клопотання слідчого прокурор перевіряє наявність у клопотанні інформації, яка передбачена КПК України (відповідність змісту клопотання вимогам закону), обґрунтованість такого клопотання, наявність необхідних додатків тощо. У разі визнання клопотання обґрунтованим, прокурор погоджує його. При цьому, в подальшому обґрунтування клопотання перед слідчим суддею покладається на прокурора і від нього залежить, чи буде отримано дозвіл на цього проведення [9, с. 24].

Згідно ст. 237 КПК України прокурор має право і самостійно підготувати таке клопотання та звернутися з ним до слідчого судді. В такому випадку, він самостійно несе відповідальність за законність та обґрунтованість такого клопотання, наявність усіх необхідних документів тощо.

Крім того, слід враховувати, що відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК України допускається проведення обшуку без ухвали слідчого судді лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню [2]. Тому роль прокурора при визначенні доцільності проведення обшуку без ухвали слідчого судді є дуже важливою. Якщо прокурор погодить його проведення, він повинен буде в подальшому обґрунтувати перед слідчим суддею необхідність такого заходу, в іншому випадку – він буде нести відповідальність за результативність такого обшуку і те, що отримані докази були визнані недопустимими.

Роль прокурора під час проведення обшуку полягає у перевірці та забезпеченні дотримання процесуальних вимог до його проведення та прав учасників кримінального провадження під час його проведення. Зокрема, для проведення обшуку повинно бути залучено не менше двох понять (ст. 223 КПК); обшук житла чи іншого володіння особи повинен відбуватися в час, коли завдається найменша шкода звичайним заняттям особи, яка ними володіє, якщо тільки слідчий, прокурор не вважає, що виконання такої умови може суттєво зашкодити меті обшуку (ст. 236 КПК); у разі відсутності осіб у житлі чи іншому володінні копія ухвали повинна бути залишена на видному місці у житлі чи іншому володінні особи; слідчий, прокурор зобов'язаний забезпечити схоронність майна, що знаходиться у житлі чи іншому володінні особи, та неможливість доступу до нього сторонніх осіб (ст. 236 КПК) тощо.

Крім того, у разі необхідності прокурор має право самостійно провести обшук чи доручити його проведення працівникам оперативних підрозділів. Прокурор також може давати слідчому письмові вказівки, якщо вважає, що слідчий припускається певних помилок при його проведенні або у разі складнощів його проведення (наприклад, коли плануються «групові» обшуки прокурор може письмовими вказівками скерувати слідчого щодо того, скільки осіб залучити, на що необхідно насамперед звернути увагу на кожному об'єкті обшуку, де доцільна особиста участь слідчого, а де достатньо лише присутності працівників оперативних підрозділів, чи кому з групи слідчих доцільно приймати участь у обшуку якого об'єкта тощо) [10, с. 79]. Прокурор може також приймати участь у проведенні обшуку слідчим і на місці організувати і скеровувати хід цієї слідчої (розшукової) дії.

Допит – це слідча (розшукова) дія, у процесі якої слідчий одержує від свідка, потерпілого, експерта підозрюваного відомості, які надаються в усній або письмовій формі щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження та підлягають доказуванню. Відповідно до ст. 133 КПК України слідчий, прокурор під час досудового розслідування має право викликати свідка, потерпілого для допиту чи участі в іншій процесуальній дії. При цьому слідчий, прокурор мають право викликати особу, якщо є достатні підстави вважати, що вона може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії є обов'язковою.

При розслідуванні економічних злочинів на початковому етапі проводяться насамперед допити свідків. Як свідки можуть бути допитані насамперед працівники, які проводили перевірку фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, працівники податкової міліції, ДСБЕЗ, УБОЗ тощо, які проводили оперативно-розшукову діяльність та виявили факти вчинення цих злочинів [11, с. 126].

В ході проведення допиту важлива роль прокурора полягає у правильному визначенні кола осіб, які підлягатимуть допиту як свідки. Прокурору необхідно забезпечити виконання вимог ст. 87 КПК України і не допустити, щоб у кримінальному провадженні особи, яким повідомляється про підозру, допитувались до цього як свідки, що тягне за собою недопустимість доказів відповідно до п. 6 зазначеної статті КПК України.

Тому доцільно на цьому етапі не поспішати з допитами посадових та службових осіб господарюючих суб'єктів, головних бухгалтерів, які несуть відповідальність за правильність ведення бухгалтерського та податкового обліку і швидше за все можуть бути в подальшому визнані підозрюваними [12, с. 7].

При проведенні допиту роль прокурора зводиться знову ж до забезпечення дотримання процесуальних вимог при його проведенні. Загальні умови допиту визначені у ст. 224 КПК України. Зокрема, допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати. Допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день тощо.

За необхідності прокурор відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 36 КПК України може самостійно проводити допит особи. Доцільно, щоб прокурор самостійно проводив такий допит щодо осіб, показання яких мають особливо важливе значення для розслідування, або допит яких може становити складнощі для слідчого, супроводжуватися протидією розслідуванню тощо.

Висновки. Виходячи з вищевикладеного, вважаємо, що предметом прокурорського нагляду за законністю проведення слідчих (розшукових) дій в кримінальних провадженнях про економічні злочини є вся сукупність дій і рішень суб'єктів, що приймають процесуальні й інші (тактичні, управлінські тощо) рішення під час проведення слідчих (розшукових) дій (слідчий, керівник слідчого підрозділу, оперативний працівник), а також законність діяльності інших суб'єктів досудового розслідування під час їх проведення.

Література

1. Користін О.Є. Актуалізація окремих напрямів правоохоронної діяльності у протидії економічній злочинності / О.Є. Користін, С.М. Бортник // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. – 2013. – № 4. – С. 118-125.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 15 квітня 2012 року № 4651-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Звіту про роботу прокурора за 12 місяців 2013 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pho.gov.ua/nformasya/statistichn-nformasya/1247-zvt-pro-robotu-prokurora-za-12-msyacy-2013-roku.html>.
4. Погорецький М.А. Механізм забезпечення прав учасників кримінального процесу / М.А. Погорецький // *Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС*. – 2012. – № 4. – С. 93-101.
5. Моїсєєв О.М. Державна система експертної профілактики злочинів, що пов'язані з обігом документів / О.М. Моїсєєв // *Збірник наукових праць Харківського Центру по вивченню організованої злочинності спільно з Американським Університетом у Вашингтоні. Вип. 7. – Х.: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2003. – С. 205-232.*
6. Попелюшко В.О. Слідчий суддя у кримінальному провадженні / В.О. Попелюшко // *Часопис національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. – 2014. – № 1 (9). – С. 1-30.
7. Підюков П.П. / Прокурорський нагляд і судовий контроль за доказуванням на досудовому провадженні кримінального судочинства України / П.П. Підюков, Я.Ю. Конюшенко // *Держава і право*. – 2011. – № 48. – С. 461-466.
8. Чеберяк П. Криміналістичний аналіз економічних злочинів / П. Чеберяк // *Закон и жизнь*. – 2012. – № 5. – С. 41-44.
9. Заболотний І. І. Прокурорський нагляд та судовий контроль у механізмі забезпечення права та недоторканність житла чи іншого володіння особи / І. І. Заболотний // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. – 2013. – №6-3. – С. 24-27.
10. Глушков В.О. Прокурорський нагляд у процесі здійснення оперативно-розшукової профілактики злочинів / В.О. Глушков., В.І. Василичук та ін. // *Вісник Вищої ради юстиції*. – 2010. – № 4. – С. 79-90.
11. Коновалова В.Е. Допрос как информационный процесс / В.Е. Коновалова // *Проблемы социалистической законности*. – Х.: Вища шк., 1980. – Вып. 5. – С. 126-132.
12. Дворник А.А. Методика прокурорського нагляду за дотриманням законів на початковому етапі досудового розслідування доведення до банкрутства / А.А. Дворник // *Часопис Академії адвокатури України*. – 2013. – № 4 (21). – С. 1-10.